

הַלְבוֹת וְכִיָּה וּמִתְנֶה פֶּרֶק י

א. שְׁכִיב מֶרַע שְׁאָמַר תָּנוּ מָנָה לְפָלוּנִי, וּמִת יָתְנוּ לְאַחַר מִיתָה: שְׁדַּבְּרִי שְׁכִיב מֶרַע, כְּכַתּוּבִין וְכַמְסוּרִין הֵן; וְאִין חוֹשְׁשִׁין שְׁמָא עַל מָנָה שֵׁישׁ לוֹ קָבוּר הוּא אוֹמֵר.

ב. וְכֵן שְׁכִיב מֶרַע שְׁאָמַר הֲלוֹאָה אוֹ הַפְּקָדוֹן שֵׁישׁ לִי בִיד פָּלוּנִי, תָּנוּ אוֹתָהּ לְפָלוּנִי דְּבָרֵיו קִימִין, וְאִינוּ צָרִיךְ לְמַעֲמַד שְׁלֹשָׁתָן.

ג. וְכֵן אִם אָמַר תָּנוּ שְׁטַר פָּלוּנִי לְפָלוּנִי, זָכָה בָּמָה שֵׁישׁ בְּשֹׁטֶר, וְכֹאֲלוּ כָּתַב וּמָסַר, אָף עַל פִּי שְׁלֹא מִשְׁךְ הַשְׁטַר; וְאִין הַיּוֹרֵשׁ יָכוֹל לְמַחֵל שְׁטַר זֶה, שְׁנַתֵּן בְּמִתְנַת שְׁכִיב מֶרַע.

ד. וּמִפְּנֵי מָה הַמוֹכֵר אוֹ הַנוֹתֵן שְׁטַר חוֹב לְחֻבְרוֹ וְחֹזֵר הַיּוֹרֵשׁ וּמַחֲלוֹ, מַחֲלוֹ, וְשְׁכִיב מֶרַע שְׁנַתֵּן שְׁטַר חוֹב, אִין הַיּוֹרֵשׁ יָכוֹל לְמַחֵל מִפְּנֵי שְׁקִנְיָן הָרְאִיָּה שְׁבִשְׁטַר מִדְּבָרֵיהֶם. לְפִיכָךְ הַיּוֹרֵשׁ, עֲדִין זֶה הַשְׁטַר שְׁלוֹ הוּא מִן הַתּוֹרָה וּמוֹחֲלוֹ; וּמִתְנַת שְׁכִיב מֶרַע אָף עַל פִּי שֶׁהִיא מִדְּבָרֵיהֶם, עָשׂוּ אוֹתָהּ כְּשִׁלְתּוֹרָה, וְכֹאֲלוּ קָנָה מִמּוֹן שְׁבִשְׁטַר מִן הַתּוֹרָה, וְהִגִּיעַ לִידּוֹ, וְלֹא נִשְׁאַר לַיּוֹרֵשׁ בּוֹ קִנְיָן, וּלְפִיכָךְ אִינוּ מוֹחֵל.

ה. שְׁכִיב מֶרַע שְׁאָמַר מָנָה לְפָלוּנִי בְיָדִי אִם אָמַר תָּנוּ, נוֹתֵנִין; לֹא אָמַר תָּנוּ, אִין נוֹתֵנִין, שְׁמָא לֹא אָמַר מָנָה יֵשׁ לְפָלוּנִי בְיָדִי, אֲלֵא כְּדִי שְׁלֹא יֵאמְרוּ עַל יוֹרְשָׁיו שֵׁישׁ לָהֶן מִמּוֹן. לְפִיכָךְ אִם אָמַר דְּבַר זֶה דֶּרֶךְ הוֹדָאָה, וְלֹא הָיָה שֵׁם חֲשֵׁשׁ עֲרָמָה נוֹתֵנִין, אָף עַל פִּי שְׁלֹא אָמַר תָּנוּ.

ו. כִּיּוֹצֵא בּוֹ, רְאוּ אֶת אַבִּיהֶם שֶׁהִטְמִין מַעוֹת בְּשִׁדָּה תְּבָהּ וּמַגְדֵּל, וְאָמַר שְׁלִפְלוּנִי הֵן, שְׁלַמְעֶשֶׁר שְׁנֵי הֵן אִם כְּמוֹסֵר דְּבָרֵיו לָהֶן, הֲרִי דְּבָרֵיו קִימִין; וְאִם כְּמַעֲרִים, לֹא אָמַר כָּלוּם.

ז. וְכֵן אִם בָּא אֶחָד וְאָמַר לָהֶם אֲנִי רְאִיתִי אֶת אַבִּיכֶן שֶׁהִטְמִין מַעוֹת בְּשִׁדָּה תְּבָהּ וּמַגְדֵּל, וְאָמַר שְׁלִפְלוּנִי הֶם, שְׁלַמְעֶשֶׁר שְׁנֵי הֵן אִם הָיוּ טְמוּנִין בְּבֵית, לֹא אָמַר כָּלוּם; בְּשִׁדָּה, דְּבָרֵיו קִימִין. כָּלְלוּ שְׁלִדְבַר כָּל שְׁאֵלוֹ יָכוֹל לְטָלֵן, דְּבָרֵיו קִימִין; וְאִם לֹאוֹ, לֹא אָמַר כָּלוּם.

ח. הֲרִי שֶׁהָיָה מַצְטַעַר עַל מַעוֹת שֶׁהִנִּיחַ לוֹ אָבִיו, וְלֹא יָדַע הֵיכֵן הִחְבִּיאָן, וְאָמְרוּ לוֹ בְּחִלּוּם כֶּךָ וְכֶךָ הֶם, וּבְמָקוֹם פָּלוּנִי הֵן, וְשְׁלִפְלוּנִי הֵן, אוֹ שְׁלַמְעֶשֶׁר שְׁנֵי הֵן, וּמַצָּאֵן בְּמָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר לוֹ, וְכַמְנִין שֶׁנֶּאֱמַר לוֹ: זֶה הָיָה מַעֲשֵׂה; וְאָמְרוּ חֲכָמִים, דְּבָרֵי חֲלוּמוֹת לֹא מַעֲלִין וְלֹא מוֹרִידִין.

ט. שְׁכִיב מֶרַע שֶׁהוֹדָה שֵׁישׁ לְפָלוּנִי בְיָדוֹ מָנָה, וְאָמְרוּ יְתוּמִים חֹזֵר וְאָמַר לָנוּ אָבִינוּ פְּרַעַתִּיו נֶאֱמָנִין, וְנִשְׁבָּעִין עַל זֶה הַסֵּת. אָמַר תָּנוּ, וְאָמְרוּ יְתוּמִים חֹזֵר וְאָמַר לָנוּ אָבֹא פְּרַעַתִּיו אִין נֶאֱמָנִין.

י. אָמַר מָנָה לְפָלוּנִי בְיָדִי, וְאָמְרוּ יְתוּמִין נִתְּנָנוּ אִין נֶאֱמָנִין: שֶׁהֲרִי לֹא אָמַר תָּנוּ, וּמִנִּין יָדְעוּ שֶׁחִיבִין לָתֵן. אָמַר תָּנוּ, וְאָמְרוּ יְתוּמִים נִתְּנָנוּ נֶאֱמָנִין, וְנִשְׁבָּעִין הַסֵּת שְׁנַתְּנוּ.

יא. שְׁכִיב מֶרַע שְׁנַתֵּן מָנָה לְאֶחָד וְאָמַר לוֹ, הִילָךְ מָנָה זֶה לְפָלוּנִי הָלַךְ, וּמַצָּאוּ שְׁמֵת אִם קִים הָיָה בְּשַׁעַה שְׁנַתֵּן לוֹ הַשְׁכִּיב מֶרַע, יִנְתְּנוּ לַיּוֹרְשֵׁי מִי שֶׁנִּשְׁתַּלְּחוּ לוֹ: שְׁדַּבְּרִי שְׁכִיב מֶרַע, כְּכַתּוּבִין וְכַמְסוּרִין הֵן. וְאִם לֹא הָיָה קִים, יִחְזְרוּ לַיּוֹרְשֵׁי הַמְּשַׁלַּח: שְׁאִין קִנְיָן לְמֵת.

יב. שְׁכִיב מֶרַע שְׁאָמַר תָּנוּ מֵאֲתִים זֶזוּ לְפָלוּנִי, וְשָׁלוּשׁ מֵאוֹת לְפָלוּנִי, וְאַרְבַּע מֵאוֹת לְפָלוּנִי אֵין אוֹמְרִין כָּל הַקּוּדֵם בְּשֹׁטֶר זָכָה. לְפִיכָךְ אִם לֹא הִנִּיחַ תִּשְׁעַ מֵאוֹת, חוֹלְקִין הַנִּמְצָא לְפִי מֵה שֶׁכָּתַב לָהֶן. וְאִם יֵצֵא עָלָיו שֹׁטֶר חוֹב, גּוֹבֶה מִכָּלֶן: מִכָּל אֶחָד וְאֶחָד, כְּפִי מֵה שֶׁנָּתַן לוֹ. כִּי־צַד: הִיָּה הַחוֹב אַרְבַּע מֵאוֹת וַחֲמִשִּׁים זֶזוּ, בַּעַל הַמֵּאֲתִים נוֹתֵן מֵאָה, וּבַעַל הַשְּׁלוֹשׁ מֵאוֹת מֵאָה וַחֲמִשִּׁים, וּבַעַל הָאַרְבַּע מֵאוֹת נוֹתֵן מֵאֲתִים.

יג. אָבֵל אִם אָמַר תָּנוּ מֵאֲתִים זֶזוּ לְפָלוּנִי, וְאַחֲרָיו שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת לְפָלוּנִי, וְאַחֲרָיו אַרְבַּע מֵאוֹת לְפָלוּנִי כָּל הַקּוּדֵם בְּשֹׁטֶר זָכָה. לְפִיכָךְ אִם יֵצֵא עָלָיו שֹׁטֶר חוֹב, גּוֹבֶה מִן הָאַחֲרוֹן; אֵין לוֹ, גּוֹבֶה מִשְׁלֹפְנָיו; אֵין לוֹ, גּוֹבֶה מִשְׁלֹפְנֵי פָנָיו.

יד. שְׁכִיב מֶרַע שְׁאָמַר יְדוּר פָּלוּנִי בְּבֵית זֶה, יֹאכֵל פָּלוּנִי פְרוֹת דָּקָל זֶה לֹא אָמַר כָּלוּם: שְׁלֹא הִקְנָה לָהֶם דָּבָר שִׁישׁ בּוֹ מִמֶּשׁ שֶׁהִדִּירָהּ וְהִאֲכִילָהּ וְכִיּוֹצֵא בָהֶן, הֲרִי הֵן כְּדַבּוּר וְכִשְׂינָה שְׂאִינָן נִקְנִין. אָבֵל אִם אָמַר תָּנוּ בֵּית זֶה לְפָלוּנִי כְּדִי שִׂידוּר בּוֹ עַד זְמַן פָּלוּנִי, אוֹ תָנוּ דָּקָל זֶה לְפָלוּנִי כְּדִי שִׂיאֲכֹל פְּרוֹתָיו דְּבָרָיו קִימִין: שֶׁהֲרִי הִקְנָה לָהֶם הַגּוֹף לְפְרוֹת, וְהַגּוֹף דָּבָר שִׁישׁ בּוֹ מִמֶּשׁ. וְכֵן כָּל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה.

הַלְבוּת וְכִיָּה וּמִתְנָה פֶּרֶק יא

א. שְׁכִיב מֶרַע שְׁאָמַר נִכְסִים אֵלּוּ לְבָנִי, אֵין הַבְּנוֹת בַּכָּלֶל. הִיָּה לוֹ בֶּן אֶחָד וּבֵת אֶחָת, אוֹ בֶּן וּבֵן הַבֶּן אָף עַל פִּי שְׁאָמַר לְבָנִי שֶׁהוּא לְשׁוֹן רַבִּים, אֵין נוֹתֵנִין אֵלָּא לְבָנוֹ: שֶׁהַבֶּן הָאֶחָד נִקְרָא בָּנִים.

ב. שְׁכִיב מֶרַע שְׁאָמַר נִכְסֵי לְטוֹבִיָּה, וּמֵת, וּבָא אֶחָד שֶׁשְּׁמוֹ טוֹבִיָּה, וְאָמַר אֲנִי הוּא נוֹטֵלֶן. וְאִם הִחֲזִק שְׁמוֹ רַב טוֹבִיָּה, אֵינוֹ נוֹטֵלֶן; וְאִם הִיָּה שְׁכִיב מֶרַע גַּם בּוֹ, וְקוֹרָא אוֹתוֹ בְּשֵׁמוֹ נוֹטֵלֶן.

ג. בָּאוּ שְׁנַיִם לְתַבַּעַ, וְכָל אֶחָד מֵהֶן מִחֲזִק שְׁמוֹ טוֹבִיָּה אִם הִיָּה אֶחָד תַּלְמִיד חֲכָמִים, תַּלְמִיד חֲכָמִים קוּדֵם; אֵין בָּהֶן תַּלְמִיד חֲכָמִים, וְהִיָּה אֶחָד מֵהֶן שָׁכֵן אוֹ קְרוֹב הוּא קוּדֵם; הִיָּה אֶחָד שָׁכֵן וְאֶחָד קְרוֹב, הַשָּׁכֵן קוּדֵם. שְׁנֵיהֶם קְרוֹבִים אוֹ שְׁנֵיהֶם שְׁכָנִים אוֹ שְׁנֵיהֶם תַּלְמִידֵי חֲכָמִים, יַעֲשׂוּ הַדִּינִין כְּמוֹ שִׁירָאָה לָהֶם: כָּל מִי שֶׁדַּעַתָּן נוֹטָה שָׁעַל זֶה אָמַר, נוֹתֵנִין לוֹ. וְכֵן אִם הָיוּ רַבִּים.

ד. שְׁכִיב מֶרַע שְׁאָמַר נִכְסֵי לְפָלוּנִי וּפְלוּנִי וּפְלוּנִי חוֹלְקִין בְּשׁוּוֹה, אִפְלוּ הֵן מֵאָה. אָמַר נִכְסֵי לְפָלוּנִי וּלְבָנִי פְלוּנִי נוֹטֵל מִחֲצָה, וְכָל בָּנָיו מִחֲצָה. וּמַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שְׁאָמַר לְאִשְׁתּוֹ נִכְסֵי לִיךְ וּלְבָנֶיךָ; וְאָמְרוּ חֲכָמִים תֵּטֵל הִיא מִחֲצָה, וְכָל הַבָּנִים מִחֲצָה. אָמַר לְפָלוּנִי וּפְלוּנִי וּבָנֵי פְלוּנִי נוֹטֵלִין בְּנֵי פְלוּנִי מִחֲצָה, וְהַשְּׁנַיִם הָרֵאשׁוֹנִים מִחֲצָה.

ה. שְׁכִיב מֶרַע שְׁאָמַר יַחֲלֹק פְּלוּנִי בְּנִכְסֵי, יֵטֵל מִחֲצָה. תָּנוּ חֶלֶק לְפָלוּנִי בְּנִכְסֵי, יֵטֵל אֶחָד מִשְׁשָׂה עֶשֶׂר; וְיֵשׁ מִי שֶׁהוֹרָה יֵטֵל רַבִּיעַ הַנִּכְסִים.

ו. שְׁכִיב מֶרַע שְׁאָמַר תָּנוּ חֶלֶק לְפָלוּנִי בְּבוֹר הַיֵּין שִׁישׁ לִי, יֵטֵל רַבִּיעַ הַיֵּין. אָמַר תָּנוּ לוֹ בּוֹ חֶלֶק בְּחִבִּית, הֲרִי מַעֲט וְיֵטֵל שְׁמִין הַיֵּין. אָמַר תָּנוּ לוֹ בּוֹ חֶלֶק לְקִדְרָה, נוֹטֵל חֶלֶק מִשְׁנַיִם עֶשֶׂר מִן

היין. אמר תנו לו בו חלק לטפית, נוטל חלק מששה עשר
מן היין שבבור, שהרי גלה דעתו שלחלק מועט נתפון. ואין
גומרין מן השעורין האלו לדין אחר.

ז. שכיב מרע שאמר תטל אשתי כאחד מן הבנים, נוטלת כאחד
מבניו; ואם נלדו לו בנים אחר הצואה מצטרפין עם אלו שהיו
בשעת הצואה, ונוטלת חלק עם כלן.

ח. פיצד: היו שלושה בנים בשעת הצואה, ולאחר מכאן
נלדו לו שנים נוטלת חלק כאחד מן החמשה, שהוא שתות
כל הממון. ואינה נוטלת עמהם אלא בנכסים שהיו לו בשעת
הצואה; אבל נכסים שבאו לו אחר הצואה, אין לה בהן חלק:
שאין אדם מקנה דבר שאינו ברשותו.

ט. שכיב מרע שאמר מטלטלין שלי לפלוני נוטל כלי תשמישו,
אבל לא חטים ושעורים וכיוצא בהן; אמר כל מטלטלין
שלי, נוטל הכל. והעבדים בכלל המטלטלין; אבל לא רחים
התחתונה וכיוצא בה, שהרי היא מחברת בארץ.

י. אמר כל המטלטל, נוטל אף הרחים התחתונה וכיוצא בה.

יא. שכיב מרע שאמר נכסי לפלוני נוטל כל המטלטלין וכל
הקרקעות, והעבדים והעבדים והבהמה והעופות, והתפלין עם
שאר ספרים: הכל בכלל נכסים. אבל ספר תורה, יש בו ספק
אם הוא בכלל נכסים או אינו; לפיכך אם תפסו, אין מוציאין
מידו.

יב. שכיב מרע שאמר תנו מאתים זוז לפלוני בני בכורי בראוי
לו נוטלן, ונוטל בכורתו. אמר בבכורתו, ידו על העליונה: רצה
חלק בכורה, נוטל; רצה מאתים זוז, נוטל. וכן אם אמר תנו
מאתים זוז לפלונית אשתי בראוי לה נוטלתן, ונוטלת כתבתה.
ואם אמר בכתבתה, ידה על העליונה. אמר תנו מאתים זוז
לפלוני בעל חובי בראוי לו נוטלן, ונוטל חובו. אמר בחובו,
אין לו אלא חובו.

יג. שכיב מרע שאמר תנו ארבע מאות זוז לפלוני, וישא בתי
הרי זה כמי שנתן לו שתי מתנות: כל איזה שירצה מהן, יקח;
לפיכך אם רצה לקח המעות, ולא ישא הבת יקח. אבל אם אמר
יקח בתי ותנו לו ארבע מאות זוז הרי זה תנאי, ולא יזכה במעות
עד שיקח הבת.

יד. שכיב מרע שאמר תנו ארבע מאות זוז לבתי בכתבתה, או
לכתבתה אם דרך אנשי העיר להוסיף בשומת הנדונייה, ולכתב
שוה מנה במאתים אינה נוטלת אלא מאתים: שהרי לא אמר
ארבע מאות זוז סתם, אלא לכתבתה; כלומר, תנו לה מה
שתהיה שומתו בכתבתה ארבע מאות זוז.

טו. אמר תנו נדונייה לבתי כך וכך בגדים, וכך וכך כלים, וזלו
הבגדים והכלים אחר כן הרוח ליתומים, ונותנין לה כשער
הזול. וכן אם אמר תנו ארבע מאות זוז דמי היין לבתי, והוקיר
היין הרוח ליתומים, ונותנין לה ארבע מאות זוז בלבד.

טז. מעשה באחד שהיה יוצא בקלר, ואמר תנו לפלוני ארבע
מאות זוז מיין מקום פלוני. ואמרו חכמים יטל ארבע מאות זוז
מדמי אותו היין, שלא נתפון זה לתן לו מן היין משקל ארבע

מאות זוז, ולא נתפון אלא לדמים ; וזה שיחדן ביין, ליפות את כוחו.

יז. ושוב מעשה באחד שמת ואמר הדקל לבתי, והניח שני חציי דקל ; ואמרו חכמים תטל השני חציים, שלזה נתפון והם שקרא דקל.

יח. ושוב מעשה באחד שאמר תנו לפלוני בית המחזיק מאה פדין, ונמצא הבית שיש לזה המצוה מחזיק מאה ועשרים. ואמרו חכמים זכה בבית זה, שהדברים מראין שכונתו לזה היתה : שכל הנותן, בעין יפה נותן. וכן כל כיוצא בדברים אלו.

יט. שכיב מרע שאמר תנו לבני שקל בכל שבת, או שאמר אל תתנו להם אלא שקל, ונמצא שאין מספיק להם אלא סלע בכל שבת נותנים להם כל צרכן : שלא נתפון זה להרעיב את בניו, אלא לזרז אותם, שלא ירויחו בהוצאה יתר מדי.

כ. שכיב מרע שצוה ואמר אל יספדוהו, אין סופדין אותו. אל תקברוהו מנכסיו אין שומעין לו, שיחוס על ממון בניו, ויפיל עצמו על הצבור, שאסור להניחו בלא קבורה ; אלא כופין את היורשין לקברו מנכסיו.

הלכות זכיה ומתנה פרק יב

א. שכיב מרע שאמר בני פלוני יירשני הרי זה יורש אותו לבדו, ולא יירשו שאר הבנים. וכן אם אמר על בת בין הבנות, או אח בין האחים, או שאר היורשים דבריו קיימין. אבל הבריא, אין דבריו קיימין.

ב. שכיב מרע שאמר נכסי לפלוני, ואחריו לפלוני אין לשני אלא מה ששיר ראשון. ואם היה הראשון ראוי לירשו, פגון שהיה בן מכלל הבנים אין לשני כלום : שכל לשון מתנה ליורש, הרי היא כלשון ירשה ; וירשה אין לה הפסק, ואף על פי שאמר ואחריו לפלוני.

ג. אבל הבריא שנתן מתנת בריא על דרך זו, וכתב לזה נכסי לך ואחריו לפלוני אין לשני אלא מה ששיר ראשון, בין שהיה הראשון ראוי לירשו בין שלא היה ראוי לירשו.

ד. שכיב מרע שאמר נכסי לך ואחריו לפלוני, והיה הראשון ראוי לירשו, ופרש ואמר לא משום ירשה אני נותן לך שאין לה הפסק, אלא במתנה והרי הפסקתיה השני קונה מה ששיר הראשון. לפיכך אם נתן המעות על ידי שליח, או שאמר תנו לבני שקל בכל שבת ולא משום ירשה אני נותן להם, והנשאר מן הנכסים אחר מותם יהיה לפלוני אין נותנין להם אלא שקל, אף על פי שאינו מספק להם.

ה. נכסי לפלוני, ואחריו לפלוני מת ראשון, קנה שני ; מת שני, הרי אלו שליורשי השני ; מת השני בחיי הראשון, הרי הנכסים שליורשי הראשון.

ו. אף על פי שאין לשני אלא מה ששיר הראשון, אסור לראשון למכר ולתן גופן, אלא אוכל הפרות, עד שימות ויזכה השני. ואם עבר הראשון ומכר ונתן במתנה, אין השני מוציא

מִיד הַלְקוּחוֹת, שְׁאִין לִשְׁנֵי לֹא מִן הַגּוֹף וְלֹא מִן הַפְּרוֹת, אֲלֹא הַנִּשְׁאָר. וְכָל הַמַּשִּׁיא עֲצָה לְרֹאשׁוֹן לְמַכּוֹר, נִקְרָא רָשָׁע. וְאִפְּלוּ הָיָה בָּהֶן עֲבָדִים, וְהוֹצִיאָן הָרֹאשׁוֹן לְחֵרוֹת, אוֹ כָּלִים, וַעֲשֹׂאן תַּכְרִיף לְמַת מַעֲשֵׂיו קִיָּמִין.

ז. בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁמְכֹר הָרֹאשׁוֹן אוֹ נָתַן מִתְּנָה לְאַחֲרִים. אֲבָל אִם מִכָּרָן הָרֹאשׁוֹן אוֹ נָתַן בְּמִתְּנָה לְבָנוֹ אוֹ לְאַחַד מִיּוֹרְשָׁיו, לֹא עָשָׂה כָּלוּם. וְכֵן אִם נָתַן בְּמִתְּנָת שְׂכִיב מָרַע, אִפְּלוּ לְאַחֲרִים לֹא עָשָׂה כָּלוּם: שְׁאִין מִתְּנָת שְׂכִיב מָרַע קוֹנָה, אֲלֹא לְאַחַר מִיתָה, וּכְשִׁימוֹת, יִקְנֶה הַשְּׁנִי.

ח. הָיָה חוֹב עַל הָרֹאשׁוֹן, אוֹ כְּתִבַּת אִשָּׁה, וּבָאוּ לְבֵית דִּין לְהַפְרֵעַ מִנְּכָסִים אֵלּוּ אֵף עַל פִּי שְׁהִרֹאשׁוֹן קָיָם אֵין בֵּית דִּין מַגְבִּין אוֹתָן מִגּוֹף הַנְּכָסִים, אֲלֹא מִן הַפְּרוֹת בְּלִבְד שְׁמִין לָהֶם.

ט. מִת הָרֹאשׁוֹן, וּבָא בַעַל חוֹבוֹ וְאִשְׁתּוֹ לְגִבּוֹת מִנְּכָסִים אֵלּוּ אֵין מַגְבִּין לָהֶם כָּלוּם: אִפְּלוּ עָשֹׂאן הַפּוֹתִיקִי אוֹ שִׁיחָדָן לְאִשְׁתּוֹ בְּכִתְבָתָהּ אֵינָן גּוֹבִין מִנְּכָסִים אֵלּוּ כָלוּם, אֲלֹא הָרִי הֵן שְׁלִשְׁנֵי.

י. שְׂכִיב מָרַע שְׁאָמַר לְאִשָּׁה פְּנוּיָה, נְכָסֵי לִיד וְאַחֲרֶיהָ לְפָלוּנִי, וַעֲמִדָה וְנִשְׁאֵת בַּעַל לֹקַח הוּא, וְאֵין הַשְּׁנִי מוֹצִיא מִיד הַבַּעַל. הִיתָה אִשָּׁת אִישׁ כְּשֶׁנֶּאֱמַר לָהּ וְאַחֲרֶיהָ לְפָלוּנִי הַשְּׁנִי מוֹצִיא מִיד הַבַּעַל, שְׁכִיּוֹן שְׁזָכַת בְּנְכָסִים עַל תְּנָאִי זֶה כְּשֶׁהִיא נִשְׁוֹאָה, נִמָּצָא כְּאֵלּוּ אָמַר לָהּ בְּפִרוֹשׁ אַחֲרֶיהָ יִקְנֶה פָּלוּנִי, לֹא הַבַּעַל.

יא. לְפִיכָף אִם מִכָּרָה נְכָסִים אֵלּוּ כְּשֶׁהִיא תַּחַת בַּעַלָּהּ, וּמִתָּה תַּחַת בַּעַלָּהּ יַעֲמִדוּ נְכָסִים בְּיַד הַלּוֹקַח: שְׁאִם יוֹצִיא בַּעַל מִיד לֹקַח, מִפְּנֵי שְׁמִכָּרָה כְּשֶׁהִיא נִשְׁוֹאָה, הָרִי הַשְּׁנִי מוֹצִיא מִיד הַבַּעַל, וְהַלּוֹקַח חוֹזֵר וּמוֹצִיא מִיד הַשְּׁנִי שֶׁהָרִי מִכָּרָה לוֹ, וְאֵין לוֹ אֲלֹא מָה שְׁשִׁיר; וְאֵין בְּשִׁלְשָׁתָן מִי שְׁהוֹצִיא מִמּוֹן אֲלֹא הַלּוֹקַח, וּלְפִיכָף תַּעֲמִיד בִּידוֹ.

יב. מַעֲשֵׂה בְּאַחַד שְׁאָמַר נְכָסֵי לְאִמִּי, וְאַחֲרֶיהָ לְיּוֹרְשִׁי, וְהִיתָה לוֹ בֵּת נִשְׁוֹאָה, וּמִתָּה הַבֵּת בְּחַיִּי הַבַּעַל וּבְחַיִּי אִם אָבִיָּה, וְאַחַר כָּךְ מִתָּה הַזְקָנָה; וְאָמְרוּ חֲכָמִים, אֵין הַבַּעַל יוֹרֵשׁ אוֹתָן הַנְּכָסִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵן רְאוּיִין לְאִשְׁתּוֹ, וְלֹא זָכַת בָּהֶן הָאִשָּׁה אֲלֹא אַחַר שְׁמִתָּהּ. אֲבָל אֵלּוּ הַנִּיחָה הַבֵּת בֵּין אוֹ בֵּת הָיוּ יוֹרְשִׁין הַנְּכָסִים, שְׁמִשְׁמַע יוֹרְשָׁיו וְאִפְּלוּ יוֹרְשֵׁי יוֹרְשָׁיו. וְאֵלּוּ אָמַר וּכְשִׁתְּמוֹת הַזְקָנָה הָרִי הֵן לְבִתִּי מַעֲכָשׁוּ, הָיָה הַבַּעַל יוֹרֵשׁ אוֹתָן אַחַר מִיתָת אִשְׁתּוֹ.

יג. הַפּוֹתֵב נְכָסָיו לְבָנוֹ לְאַחַר מוֹתוֹ הָרִי הַגּוֹף שְׁלִבָן מִזְמָן הַשְּׁטָר, וְהַפְּרוֹת לְאָב עַד שְׁיָמוֹת. לְפִיכָף הָאָב אֵינוֹ יָכוֹל לְמַכּוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן נִתּוּנִין לָבֶן; וְהַבֵּן אֵינוֹ יָכוֹל לְמַכּוֹר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בְּרִשּׁוֹת הָאָב. יד. מִת הָאָב, וְהִנִּיחַ פְּרוֹת מִחֲבָרִין לְקָרְקַע הָרִי הֵן שְׁלִבָן, מִפְּנֵי שְׁדַעְתּוֹ שְׁלֹאֲדָם קְרוּבָה אֲצֵל בָּנוֹ. הָיוּ תְּלוּשִׁין, אוֹ שֶׁהִגִּיעוּ לְהַבְצֵר הָרִי הֵן שְׁלִיּוֹרְשִׁין.

טו. עֶבֶר הָאָב וּמְכַר מְכוֹרִין, עַד שְׁיָמוֹת. וּכְשִׁימוֹת הָאָב, מוֹצִיא הַבֵּן מִיד הַלּוֹקַח, וְאִם הָיוּ שָׁם פְּרוֹת מִחֲבָרִין, שְׁמִין אוֹתָם לְלוֹקַח וְנוֹתֵן הַבֵּן דְּמִיָּהֶם; הָיוּ תְּלוּשִׁין, אוֹ שֶׁהִגִּיעוּ לְהַבְצֵר הָרִי הֵן שְׁלִלּוֹקַח.

טז. עֶבֶר הַבֵּן וּמְכַר אֵין לְלוֹקַח כָּלוּם, עַד שְׁיָמוֹת הָאָב. מְכַר הַבֵּן

בְּחַיֵּי הָאָב, וּמֵת הֵבֵן וְאַחֵר כֶּךָ מֵת הָאָב כְּשִׁימוֹת הָאָב, יִקְנֶה הַלּוֹקָח: שְׁאִין לָאֵב אֶלָּא פְּרוּת, וְקִנְיָן פְּרוּת אֵינוֹ כְּקִנְיָן הַגּוֹף.

יז. מִתְּנַת בְּרִיא שְׁכָתוֹב בָּהּ מֵהַיּוֹם וְלֵאחֵר מִיתָה הָרִי הִיא כְּמִתְּנַת שְׁכִיב מָרַע, שְׁאִינָה קוֹנָה אֶלָּא לְאַחֵר מִיתָה: שְׁמִשְׁמַע דְּבָרִים אֵלּוּ שְׁאַף עַל פִּי שְׁקִנְיָה הַגּוֹף מֵהַיּוֹם, אֵינוֹ זֹכָה בּוֹ וְאוֹכֵל פְּרוּת אֶלָּא לְאַחֵר מִיתָה.

יח. שְׁטַר מִתְּנָה שְׁכָתוֹב בּוֹ שְׁיִקְנֶה פְּלוֹנִי שְׂדֵה פְּלוֹנִית לְאַחֵר מִיתָה, בֵּין שֶׁהָיָה בְּשְׁטַר קִנְיָן בֵּין שְׁלֹא הָיָה בּוֹ קִנְיָן כִּיּוֹן שְׁכָתוֹב בּוֹ זְמַן וּבְזְמַן זֶה חַי הָיָה, הַזְמַן מוֹכִיחַ שְׁמַחֲיִים הִקְנָה לוֹ; וְאֵינוֹ זֹכָה אֶלָּא לְאַחֵר מִיתָה שְׁאֵלּוּ הָיָה בְּדַעְתּוֹ לְהִקְנוֹת לוֹ בְּשְׁטַר זֶה לְאַחֵר מִיתָה, שְׁאִין שְׁטַר לְאַחֵר מִיתָה לֹא הָיָה כּוֹתֵב בּוֹ זְמַן.

יט. לְפִיכָךְ אֵף עַל פִּי שְׁאִין כָּתוֹב בּוֹ מֵהַיּוֹם וְלֵאחֵר מִיתָה, קוֹנָה לְאַחֵר מִיתָה. וְזֶה שְׁכוּתְבִין בְּכָל הַמִּתְּנוֹת וְהַמְּכָרוֹת מַעֲכָשׁוּ, וְאֵף עַל פִּי שֵׁישׁ בְּשְׁטַר הַזְמַן לְהַרְוִיחַ הַדָּבָר כּוֹתְבִין כֵּן, אֵף עַל פִּי שְׁאִינוֹ צָרִיךְ.

כ. בְּרִיא שֶׁנִּתֵּן מִתְּנָה, וְכָתַב בְּשְׁטַר בְּחַיִּים וּבְמָוֶת הָרִי זֶה מִתְּנָה גְּמוּרָה מְחַיִּים, שֶׁהָרִי כָּתוֹב בָּהּ בְּחַיִּים; וְזֶה שְׁכָתֵב וּבְמָוֶת, כְּמוֹ שְׁאוּמֵר מַעֲתָה וְעַד עוֹלָם, וְכְמוֹ נוֹאֵי שְׁטַר הוּא זֶה.

כא. הַצְּדִיקִים הַגְּמוּרִים וְאֲנָשֵׁי מַעֲשֵׂה, לֹא יִקְבְּלוּ מִתְּנָה מֵאָדָם; אֶלָּא בּוֹטְחִים בַּה' בְּרוּךְ שְׁמוֹ, לֹא בְּנִדְיָבִים; וְהָרִי נֹאמֵר "וְשׁוֹנֵא מִתְּנַת יַחֲיָה" (משלי טו, כז).